ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 20ής Ιουνίου 2002 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-388/00 και C-429/00,

που έχουν ως αντικείμενο αιτήσεις του Giudice di pace di Genova (Ιταλία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο των διαφορών που εκκρεμούν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Radiosistemi Srl

και

Prefetto di Genova,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 28 ΕΚ, της οδηγίας 1999/5/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 1999, σχετικά με τον ραδιοεξοπλισμό και τον τηλεπικοινωνιακό τερματικό εξοπλισμό και την αμοιβαία αναγνώριση της πιστότητας των εξοπλισμών αυτών (ΕΕ L 91, σ. 10), καθώς και της αποφάσεως 3052/95/ΕΚ του Ευρωπαϊκού

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 1995, περί διαδικασίας αμοιβαίας πληροφόρησης σχετικά με τα εθνικά μέτρα παρέκκλισης από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων των εντός της Κοινότητας (ΕΕ L 321, σ. 1),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους F. Macken, πρόεδρο τμήματος, N. Colneric, J.-P. Puissochet, Β. Σκουρή και J. N. Cunha Rodrigues (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: L. A. Geelhoed
γραμματέας: L. Hewlett, υπάλληλος διοικήσεως

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Radiosistemi Srl, εκπροσωπούμενη από τους G. Conte και S. Cavanna, avvocati,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από την R. Magrill, επικουρούμενη από τον C. Lewis, barrister,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους H. Støvlbæk και R. Amorosi,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Radiosistemi Srl, εκπροσωπούμενης από τους G. Conte και S. Cavanna, της Κυβέρνησης του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενης από την G. Amodeo, επικουρούμενη από τον C. Lewis, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τους H. Støvlbæk και R. Amorosi, κατά τη συνεδρίαση της 28ης Νοεμβρίου 2001,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 21ης Φεβρουαρίου 2002,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διατάξεις της 16ης Οκτωβρίου και 11ης Νοεμβρίου 2000, που περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 23 Οκτωβρίου και στις 20 Νοεμβρίου αντιστοίχως, ο Giudice di pace di Genova υπέβαλε, κατ' εφαρμογή του άρθρου 234 ΕΚ, τέσσερα προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 28 ΕΚ, της οδηγίας 1999/5/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 1999, σχετικά με τον ραδιοεξοπλισμό και τον τηλεπικοινωνιακό τερματικό εξοπλισμό και την αμοιβαία αναγνώριση της πιστότητας των εξοπλισμών αυτών (ΕΕ L 91, σ. 10, στο εξής: οδηγία), καθώς και της αποφάσεως 3052/95/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 1995, περί διαδικασίας αμοιβαίας πληροφόρησης σχετικά με τα εθνικά μέτρα παρέκκλισης από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων εντός της Κοινότητας (ΕΕ L 321, σ. 1).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο δίκης μεταξύ της εταιρίας Radiosistemi Srl (στο εξής: Radiosistemi) και του Prefetto di Genova (Νομάρχης Γένοβας) σχετικά με την κατάσχεση ορισμένου αριθμού συσκευών τηλεχειρισμού που εμπορεύεται στην Ιταλία η Radiosistemi.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική ρύθμιση

3 Κατά το άρθρο 1 αυτής, η οδηγία καθιερώνει κανονιστικό πλαίσιο για τη διάθεση στην αγορά, την ελεύθερη κυκλοφορία και τη θέση σε λειτουργία στην Κοινότητα ραδιοεξοπλισμού και τηλεπικοινωνιακού τερματικού εξοπλισμού.

4 Το άρθρο 2, στοιχείο γ', της οδηγίας ορίζει τον ραδιοεξοπλισμό ως «προϊόν ή σχετικό κατασκευαστικό στοιχείο του, το οποίο είναι ικανό να αποκαταστήσει επικοινωνία μέσω εκπομπής ή/και λήψης ραδιοκυμάτων και το οποίο χρησιμοποιεί φάσμα που έχει παραχωρηθεί στις επίγειες/δορυφορικές ραδιοεπικοινωνίες».

5 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας ορίζει ότι για όλες τις συσκευές εφαρμόζονται ορισμένες βασικές απαιτήσεις. Η παράγραφος 2 του άρθρου αυτού προβλέπει ότι ο ραδιοεξοπλισμός πρέπει να κατασκευάζεται κατά τέτοιο τρόπο που να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά το φάσμα το οποίο έχει παραχωρηθεί στις ραδιοεπικοινωνίες ώστε να αποφεύγονται οι επιβλαβείς παρεμβολές.

6 Το άρθρο 5 της οδηγίας ορίζει ότι, όταν η συσκευή ανταποκρίνεται στα εναρμονισμένα πρότυπα, τεκμαίρεται η συμμόρφωση προς τις βασικές απαιτήσεις του άρθρου 3.

7 Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας:

«Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι η συσκευή διατίθεται στην αγορά μόνον εφόσον συμμορφούται προς τις ενδεδειγμένες βασικές απαιτήσεις που προβλέπονται στο άρθρο 3 και προς τις άλλες σχετικές διατάξεις της παρούσας οδηγίας όταν εγκαθίσταται και συντηρείται κατάλληλα και χρησιμοποιείται για τον προορισμό της. Δεν υπόκειται σε περαιτέρω εθνική ρύθμιση όσον αφορά τη διάθεση στην αγορά.»

8 Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 4, της οδηγίας:

«Στην περίπτωση ραδιοεξοπλισμού που χρησιμοποιεί ζώνες συχνοτήτων η χρήση των οποίων δεν είναι εναρμονισμένη σε ολόκληρη την Κοινότητα, ο κατασκευαστής ή ο εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπός του που είναι εγκατεστημένος στην Κοινότητα ή το πρόσωπο που είναι υπεύθυνο για τη διάθεση της συσκευής στην αγορά κοινοποιούν, στην εθνική αρχή του οικείου κράτους μέλους που είναι αρμόδια για τη διαχείριση του φάσματος των συχνοτήτων, την πρόθεσή τους για διάθεση στην εθνική αγορά του εξοπλισμού αυτού.

Η κοινοποίηση αυτή εκδίδεται τουλάχιστον τέσσερις εβδομάδες πριν από τη διάθεση στην αγορά του προϊόντος και παρέχει πληροφορίες για τα ραδιοχαρακτηριστικά του εξοπλισμού (ιδιαίτερα τις ζώνες συχνοτήτων, το διάστημα μεταξύ διαύλων, τον τύπο της διαμόρφωσης και την ισχύ της ραδιοσυχνότητας) και τον αναγνωριστικό αριθμό του κοινοποιημένου οργανισμού που αναφέρεται στα παραρτήματα IV ή V.»

9 Το άρθρο 7, παράγραφος 1 και 2, της οδηγίας ορίζει:

«1. Τα κράτη μέλη επιτρέπουν τη θέση της συσκευής σε λειτουργία για το σκοπό για τον οποίο έχει σχεδιαστεί όταν συμμορφούται προς τις αντίστοιχες βασικές απαιτήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 3 και τις λοιπές σχετικές διατάξεις της παρούσας οδηγίας.

2. Παρά την παράγραφο 1 και με την επιφύλαξη των προϋποθέσεων που συνδέονται με την άδεια παροχής της σχετικής υπηρεσίας σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, τα κράτη μέλη μπορούν να περιορίζουν τη θέση σε λειτουργία ραδιοεξοπλισμού μόνο για λόγους που αφορούν την αποτελεσματική και κατάλληλη χρήση του φάσματος των ραδιοσυχνοτήτων, την αποφυγή επιβλαβών παρεμβολών ή θέματα δημόσιας υγείας.»

Το 10 Το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας ορίζει:

«Τα κράτη μέλη δεν απαγορεύουν, περιορίζουν ή θέτουν εμπόδια στην εμπορία και εγκατάσταση στην επικράτειά τους συσκευών με το σήμα CE που αναφέρεται στο παράρτημα VII και το οποίο δηλώνει τη συμμόρφωσή τους προς όλες τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών για την αξιολόγηση της πιστότητας, οι οποίες αναφέρονται στο κεφάλαιο II. Τούτο ισχύει με την επιφύλαξη του άρθρου 6 παράγραφος 4, του άρθρου 7 παράγραφος 2, και του άρθρου 9, παράγραφος 5.»

11 Το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας είναι το ακόλουθο:

«Σε περίπτωση που ένα κράτος μέλος εκτιμά ότι συσκευή που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας δεν συμμορφούται προς τις απαιτήσεις της παρούσας οδηγίας, λαμβάνει όλα τα κατάλληλα μέτρα στην επικράτειά του για την απόσυρση της συσκευής από την αγορά ή την υπηρεσία, την απαγόρευση της διάθεσής της στην αγορά ή της θέσης σε λειτουργία ή τον περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας της.»

12 Κατά το άρθρο 9, παράγραφος 5, της οδηγίας:

«α) Παρά τις διατάξεις του άρθρου 6, ένα κράτος μέλος μπορεί, ενεργώντας σύμφωνα με τη συνθήκη, ιδίως δε με τα άρθρα 30 και 36, να λαμβάνει οποιαδήποτε κατάλληλα μέτρα προκειμένου:

i) να απαγορεύει ή να περιορίζει τη διάθεση στην αγορά του ή/και

ii) να απαιτεί την απόσυρση από την οικεία αγορά του ραδιοεξοπλισμού, συμπεριλαμβανομένων τύπων ραδιοεξοπλισμού, ο οποίος έχει προκαλέσει ή

ο οποίος ευλόγως πιστεύεται ότι θα προκαλέσει επιβλαβείς παρεμβολές, συμπεριλαμβανομένων των παρεμβολών με τις υφιστάμενες ή προβλεπόμενες υπηρεσίες σε εθνικώς κατανεμόμενες ζώνες συχνοτήτων.

β) Όταν ένα κράτος μέλος λαμβάνει μέτρα σύμφωνα με το στοιχείο α', ενημερώνει αμέσως την Επιτροπή για τα μέτρα αυτά, αναφέροντας τους λόγους για τους οποίους τα έλαβε.»

13 Το άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας προβλέπει:

«Συσκευή που συμμορφούται προς όλες τις συναφείς βασικές απαιτήσεις φέρει την αναφερόμενη στο παράρτημα VII σήμανση πιστότητας CE».

14 Το άρθρο 19, παράγραφος 1, της οδηγίας ορίζει:

«Τα κράτη μέλη, το αργότερο μέχρι τις 7 Απριλίου 2000, θεσπίζουν και δημοσιεύουν τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις, για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία. Ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή σχετικά. Εφαρμόζουν τις διατάξεις αυτές από τις 8 Απριλίου 2000.

[...]»

15 Εξάλλου το άρθρο 1 της απόφασης 3052/95 προβλέπει:

«Όταν ένα κράτος μέλος παρεμποδίζει την ελεύθερη κυκλοφορία ή τη διάθεση στην αγορά ορισμένου μοντέλου ή τύπου προϊόντος που έχει νομίμως κατασκευαστεί ή διατεθεί στο εμπόριο σε άλλο κράτος μέλος, ενημερώνει την Επιτροπή εφόσον το μέτρο αυτό έχει ως άμεσο ή έμμεσο αποτέλεσμα:

— γενική απαγόρευση,

— μη χορήγηση άδειας διάθεσης στην αγορά,

— την τροποποίηση του μοντέλου ή τύπου του σχετικού προϊόντος, προκειμένου να διατεθεί ή να παραμείνει στην αγορά

ή

— απόσυρση από την αγορά.»

16 Κατά το άρθρο 3 της απόφασης 3052/95:

«1. Η υποχρέωση κοινοποίησης βάσει του άρθρου 1 ισχύει για μέτρα λαμβανόμενα από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών που έχουν εξουσιοδότηση να εκδίδουν τέτοιες πράξεις, με εξαίρεση τις δικαστικές αποφάσεις.

Όταν ένα ορισμένο μοντέλο ή τύπος προϊόντος αποτελεί αντικείμενο πολλών μέτρων, τα οποία λαμβάνονται με τις ίδιες ουσιαστικές και δικονομικές προυποθέσεις, κοινοποιείται μόνο το πρώτο μέτρο.

2. Το άρθρο 1 δεν εφαρμόζεται:

— στα μέτρα που λαμβάνονται αποκλειστικά κατ' εφαρμογή κοινοτικών διατάξεων εναρμόνισης,

— στα μέτρα που κοινοποιούνται στην Επιτροπή δυνάμει ειδικών διατάξεων,

— στα μέτρα που κοινοποιούνται στην Επιτροπή υπό μορφή σχεδίων δυνάμει ειδικών κοινοτικών διατάξεων,

— στα μέτρα που, όπως τα συντηρητικά και τα αποδεικτικά, αποσκοπούν μόνον στο να επιτρέψουν τη θέσπιση του κύριου μέτρου που προβλέπεται από το άρθρο 1,

— στα μέτρα που εμπίπτουν αποκλειστικά στο πεδίο της προστασίας των χρηστών ηθών ή της δημόσιας τάξης,

— στα μέτρα τα οποία αφορούν μεταχειρισμένα αγαθά τα οποία λόγω παλαιότητας ή χρήσης είναι ακατάλληλα να διατεθούν στην αγορά ή να συνεχίσουν να κυκλοφορούν.

3. Η άσκηση δικαστικής προσφυγής κατά του προαναφερόμενου κύριου μέτρου δεν αναστέλλει σε καμία περίπτωση την εφαρμογή του άρθρου 1.»

Η εθνική νομοθεσία

17 Στην Ιταλία, η εμπορία και η χρήση ραδιοσυσκευών διέπονται από τον κώδικα περί ταχυδρομείων που καταρτίστηκε με το διάταγμα του Προέδρου της Δημοκρατίας 156, της 29ης Μαρτίου 1973 (*GURI* αριθ. 113, της 3ης Μαΐου 1973, σ. 2), όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο 209, της 22ας Μαΐου 1980 (*GURI* αριθ. 155, της 7ης Ιουνίου 1980, σ. 4988).

18 Το άρθρο 398 του κώδικα αυτού περιέχει κανόνες για την πρόληψη και την εξάλειψη των διαταραχών στις εκπομπές και στις λήψεις ραδιοκυμάτων. Το άρθρο αυτό όπως έχει τροποποιηθεί είναι το ακόλουθο:

«Απαγορεύεται η κατασκευή και η εισαγωγή στο εθνικό έδαφος, με σκοπό την εμπορία, τη χρήση και τη λειτουργία, υπό οποιαδήποτε ιδιότητα, συσκευών ή ηλεκτρικών εγκαταστάσεων, ραδιοηλεκτρικών συσκευών ή γραμμών μεταφοράς ηλε-

κτρικής ενεργείας που δεν ανταποκρίνονται στους κανόνες για την πρόληψη και την εξάλειψη των διαταραχών στις επικοινωνίες μέσω εκπομπής και λήψεως ραδιοκυμάτων.

Οι κανόνες αυτοί, που καθορίζουν επίσης τη μέθοδο εξακριβώσεως του συμβατού των συσκευών, θεσπίζονται με κοινή απόφαση του Υπουργού Ταχυδρομείων και Τηλεπικοινωνιών και του Υπουργού Βιομηχανίας, Εμπορίου και Βιοτεχνίας σύμφωνα με τις οδηγίες των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Η διάθεση στο εμπόριο και η εισαγωγή με σκοπό την εμπορία υλικού που αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο υπόκειται στη χορήγηση αδείας, σήματος, βεβαιώσεως πιστότητας ή στην υποβολή δηλώσεως πιστότητας σύμφωνα με ό,τι ορίζει η απόφαση που προβλέπεται στο δεύτερο εδάφιο.

Με κοινή απόφαση του Υπουργού Ταχυδρομείων και Τηλεπικοινωνιών και του Υπουργού Βιομηχανίας, Εμπορίου και Βιοτεχνίας δημιουργούνται οι οργανισμοί ή οι φορείς που χορηγούν τα σήματα ή τις βεβαιώσεις πιστότητας που προβλέπονται στο προηγούμενο εδάφιο.»

19 Οι κανόνες στους οποίους αναφέρεται το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 398 του κώδικα περί ταχυδρομείων περιελήφθησαν στην υπουργική απόφαση της 15ης Ιουλίου 1977 (*GURI* αριθ. 226, της 20ής Αυγούστου 1977, σ. 6104), για τις συχνότητες που χρησιμοποιούνται μόνον από ραδιοηλεκτρικές συσκευές εκπομπής-λήψεως χαμηλής ισχύος, όπως τροποποιήθηκε με την υπουργική απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 1996 (*GURI* αριθ. 274, της 22ας Νοεμβρίου 1996, σ. 9), που προβλέπει την υποχρέωση αναγραφής ενός σήματος που πιστοποιεί την έγκριση από τη διοίκηση των ταχυδρομείων (στο εξής: Υπουργείο Επικοινωνιών).

20 Το άρθρο 2 της υπουργικής απόφασης της 15ης Ιουλίου 1997 προβλέπει μεταξύ άλλων:

«Οι συσκευές στις οποίες αναφέρεται το προηγούμενο άρθρο πρέπει να ανήκουν σε τύπο που έχει εγκριθεί από τη Διοίκηση βάσει των τεχνικών προδιαγραφών του παραρτήματος Ι της παρούσας απόφασης.

Η πράξη εγκρίσεως αναφέρει για ποιο σκοπό χρησιμοποιείται η συσκευή καθώς και τα χαρακτηριστικά της εγκρίσεως. Τα χαρακτηριστικά αυτά εμφαίνονται στο σήμα που προβλέπει το άρθρο 334, δεύτερο εδάφιο, σημείο c, του κώδικα περί ταχυδρομείων σύμφωνα με το πρότυπο του παραρτήματος 2.

Οι συσκευές μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο αν ο κύριός τους διαθέτει την εν λόγω έγκριση.»

21 Το άρθρο 399 του κώδικα περί ταχυδρομείων, όπως έχει τροποποιηθεί, προβλέπει κυρώσεις που εφαρμόζονται σε περίπτωση παραβάσεως των διατάξεων του άρθρου 398. Συγκεκριμένα ορίζει τα ακόλουθα:

«Όποιος παραβαίνει τις διατάξεις του προηγούμενου άρθρου 398 τιμωρείται με διοικητική ποινή 15 000 έως 300 000 ιταλικές λίρες (ITL).

Όταν ο παραβάτης εμπίπτει στην κατηγορία των κατασκευαστών ή των εισαγωγέων των συσκευών ή των ηλεκτρικών ή ραδιοηλεκτρικών εγκαταστάσεων, επιβάλλεται διοικητική ποινή από 50 000 έως 1 000 000 ITL, πέραν της κατασχέσεως των προϊόντων και των συσκευών που δεν ανταποκρίνονται στο πιστοποιητικό πιστότητας στην οποία αναφέρεται το άρθρο 398».

22 Η Ιταλική Κυβέρνηση δεν μετέφερε την οδηγία στο εθνικό δίκαιο εντός της ταχθείσας προθεσμίας. Ωστόσο, η εγκύκλιος GM/123709/4517 DL/CR του Υπουργείου Επικοινωνικών, της 17ης Απριλίου 2000 (*GURI* αριθ. 101, της 3ης Μαΐου 2000 σ. 67), προβλέπει:

«1. Για την εμπορία και τη λειτουργία του τερματικού τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού και του ραδιοεξοπλισμού, οι υπηρεσίες του Υπουργείου Επικοινωνιών συμμορφώνονται προς τις διατάξεις της οδηγίας 1999/5/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 1999, εντός των ορίων του άρθρου 1, παράγραφος 4, της οδηγίας.

2. Το Υπουργείο Επικοινωνιών λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να απαγορεύσει την εμπορία και τη λειτουργία, να αποσύρει από την αγορά ή να παύσει τη λειτουργία ή να περιορίσει την ελεύθερη κυκλοφορία των συσκευών που δεν ανταποκρίνονται στις προβλεπόμενες προϋποθέσεις.»

Οι κύριες δίκες και τα προδικαστικά ερωτήματα

Η υπόθεση C-388/00

23 Η Radiosistemi είναι μια ιταλική επιχείρηση που παράγει μικρά μοντέλα αεροδυναμικών αυτοκινήτων που κινούνται με κινητήρες καύσεως ή ηλεκτρικούς κινητήρες και κατευθύνονται εξ αποστάσεως με τηλεχειριστήριο. Η επιχείρηση παράγει τα μικρά μοντέλα αλλά όχι και τα τηλεχειριστήρια, τα οποία εισάγει, δεδομένου ότι δεν υπάρχουν παραγωγοί στην εγχώρια αγορά.

24 Στις 2 και στις 8 Φεβρουαρίου 2000, άνδρες της αστυνομίας ταχυδρομείων της Λυγουρίας μετέβησαν σε καταστήματα λιανικής πωλήσεως στη Γένοβα (Ιταλία) και προέβησαν σε διοικητική κατάσχεση ορισμένου αριθμού τηλεχειριστηρίων που εμπορεύεται στην Ιταλία η Radiosistemi, η οποία τα είχε αγοράσει σε άλλα κράτη μέλη, με την αιτιολογία ότι δεν έφεραν το σήμα εγκρίσεως που προβλέπει το άρθρο 398 του κώδικα περί ταχυδρομείων.

25 Με πράξεις της 18ης Φεβρουαρίου 2000, η αστυνομία ταχυδρομείων κατηγόρησε τη Radiosistemi, ως πωλήτρια των κατασχεθεισών συσκευών, ότι παρέβη τα άρθρα 398 και 399 του κώδικα περί ταχυδρομείων και της επέβαλε διοικητικό πρόστιμο 100 000 (ITL) για κάθε διαπιστωθείσα παράβαση.

26 Η Radiosistemi άσκησε, ενώπιον του Prefetto di Genova, προσφυγή κατά των αποφάσεων αυτών και υπέβαλε αίτηση άρσεως της κατασχέσεως των τηλεχειριστηρίων, υποστηρίζοντας ότι από την πραγματογνωμοσύνη της διοικητικής αρχής που πραγματοποίησε τις κατασχέσεις προκύπτει ότι οι επίδικες συσκευές ανταποκρίνονται από τεχνικής σκοπιάς στην ισχύουσα εθνική νομοθεσία διότι λειτουργούν μόνο στις επιτρεπόμενες ραδιοσυχνότητες και φέρουν την προβλεπόμενη σήμανση CE.

27 Με διάταξη της 20ής Απριλίου 2000, ο Prefetto di Genova απέρριψε την προσφυγή καθώς και την αίτηση άρσεως της κατασχέσεως και κάλεσε τη Radiosistemi να καταβάλει, ως χρηματική ποινή για τα προσαπτόμενα πταίσματα, το ποσό των 330 000 ITL. Την απόφασή του στήριξε μεταξύ άλλων στους λόγους ότι η έλλειψη του εθνικού σήματος εγκρίσεως και μόνο συνιστά παράβαση του άρθρου 398 του κώδικα περί ταχυδρομείων, το οποίο και συνάδει προς την κοινοτική ρύθμιση.

28 Στις 14 Ιουνίου 2000, η Radiosistemi άσκησε προσφυγή κατά της διατάξεως αυτής του Prefetto ενώπιον του Giudice di pace di Genova, υποστηρίζοντας ότι ο Prefetto di Genova είχε διατάξει τη δήμευση των κατασχεθέντων αγαθών που για τον λόγο

αυτόν κινδύνευαν να καταστραφούν και ζήτησε ως συντηρητικό και επείγον μέτρο την άρση της κατασχέσεως. Ο Giudice di pace δέχθηκε το αίτημα αυτό με διάταξη της 15ης Ιουνίου 2000.

29 Επί της ουσίας, η Radiosistemi, αφού επανέλαβε ότι οι επίδικες συσκευές ανταποκρίνονται στην ισχύουσα νομοθεσία, εθνική και κοινοτική υποστήριξε ότι η χρηματική ποινή και η κατάσχεση και κατόπιν αυτής η δήμευση και η καταστροφή των συσκευών συνιστούσαν μέτρα αντιβαίνοντα στην αρχή της αναλογικότητας την οποία κατοχυρώνει η κοινοτική έννομη τάξη και επί πλέον ότι η διάταξη του Prefetto εκδόθηκε στις 20 Απριλίου 2000, δηλαδή μετά την παρέλευση της προθεσμίας για τη μεταφορά της οδηγίας στην εσωτερική έννομη τάξη, δηλαδή μετά τις 8 Απριλίου 2000, οπότε συνιστά παράβαση της οδηγίας.

30 Ο Prefetto di Genova παρέστη στη δίκη και κατέθεσε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου υπομνήματα του Υπουργείου Επικοινωνιών της 24ης Μαρτίου και της 14ης Ιουλίου 2000. Το υπόμνημα της 24ης Μαρτίου 2000 αναφέρει ότι «η έκθεση του επιθεωρητή επιβεβαιώνει ότι τα "κατασχεθέντα" τηλεχειριστήρια λειτουργούν στις συχνότητες που προβλέπονται αποκλειστικά γι' αυτά, πλην όμως δεν μπορεί να αντικαταστήσει την έγκριση που είναι αρμοδιότητα της Direzione Generale Pianificazione e gestione Frequenze (Γενική Διεύθυνση Σχεδιασμού και Διαχείρισης Συχνοτήτων) του Υπουργείου Επικοινωνιών.» Το υπόμνημα της 14ης Ιουλίου 2000 αναφέρει ότι η κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας κοινοποίηση για τη διάθεση στο εμπόριο του τύπου των κατασχεθεισών συσκευών έγινε στις 26 Μαΐου 2000, δηλαδή μετά την έκδοση της προσβαλλομένης διάταξης του Prefetto.

31 Το εθνικό δικαστήριο διαπιστώνει μεταξύ άλλων ότι η παράβαση του άρθρου 398 του κώδικα περί ταχυδρομείων καταλογίστηκε στη Radiosistemi όχι τόσο διότι εισήγαγε και διέθεσε στο εμπόριο συσκευές που αντικειμενικά δεν ανταποκρίνονται στις τεχνικές προδιαγραφές που έχουν καθοριστεί για την πρόληψη και την εξάλειψη των διαταραχών εκπομπής και λήψεως ραδιοκυμάτων (σεβασμός των συχνοτήτων και της ηλεκτρομαγνητικής συμβατότητας), αλλά μόνο λόγω του ότι δεν επικολλήθηκε το εθνικό σήμα εγκρίσεως στις συσκευές που διατέθηκαν στο εμπόριο. Η

πραγματογνωμοσύνη που διέταξε το Υπουργείο Επικοινωνιών έδειξε ότι οι συσκευές λειτουργούν σε συχνότητες που επιτρέπουν οι ισχύουσες διατάξεις και ότι ανταποκρίνονται στα εναρμονισμένα πρότυπα ηλεκτρομαγνητικής συμβατότητας, όπως αυτό πιστοποιείται με τη σήμανση CE.

32 Το εθνικό δικαστήριο, κρίνοντας ότι η επίλυση της εκκρεμούς ενώπιόν του διαφοράς απαιτεί την ερμηνεία διατάξεων του κοινοτικού δικαίου ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Συμβιβάζονται προς την κοινοτική έννομη τάξη, περιλαμβανομένων και των αγράφων θεμελιωδών αρχών αυτής, οι εθνικές διατάξεις και/ή διοικητικές πρακτικές οι οποίες, αναθέτοντας τις διαδικασίες αξιολογήσεως της πιστότητας με σκοπό τη διάθεση στην αγορά και τη θέση σε λειτουργία ραδιοεξοπλισμού στην απλή διακριτική ευχέρεια της διοικήσεως, απαγορεύουν στους επιχειρηματίες, ελλείψει εθνικής εγκρίσεως, να εισάγουν, να εμπορεύονται, να διαθέτουν προς πώληση ραδιοεξοπλισμό, χωρίς να τους παρέχουν τη δυνατότητα να αποδεικνύουν με ισοδύναμο και λιγότερο δαπανηρό τρόπο την πιστότητα του εν λόγω ραδιοεξοπλισμού προς τις απαιτήσεις που διέπουν την πρόσφορη χρήση των ραδιοσυχνοτήτων που επιτρέπονται κατά την εθνική έννομη τάξη;

2) Παρέχει η οδηγία 1999/5/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 1999, δικαιώματα στους πολίτες τα οποία αυτοί μπορούν να επικαλούνται ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, μολονότι, μετά τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς της στο εσωτερικό δίκαιο, δεν μεταφέρθηκε νομοτύπως στην εσωτερική έννομη τάξη. Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο ερώτημα αυτό, ερωτάται, συμβιβάζεται προς το άρθρο 7, παράγραφος 2, της οδηγίας η διατήρηση διατάξεων και/ή πρακτικής στην εσωτερική έννομη τάξη οι οποίες, μετά τις 8 Απριλίου 2000, απαγορεύουν την εμπορία και/ή θέση σε λειτουργία ραδιοεξοπλισμού που δεν φέρει το εθνικό σήμα εγκρίσεως, μολονότι διαπιστώνεται ή μπορεί ευχερώς να εξακριβωθεί η αποτελεσματική και πρόσφορη χρήση του φάσματος ραδιοσυχνοτήτων τις οποίες επιτρέπει η εθνική έννομη τάξη;

3) Πώς ερμηνεύεται η έννοια του "μέτρου" του άρθρου 1 της αποφάσεως 3052/95/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 1995, και μπορεί στην έννοια αυτή να εμπίπτει η διατήρηση υπό διοικητική κατάσχεση ενός συγκεκριμένου μοντέλου ή τύπου προϊόντος που διατίθεται νομίμως στο εμπόριο σε άλλο κράτος μέλος, αφού έχει πιστοποιηθεί από τις εθνικές αρχές που είναι εντεταλμένες με τους ελέγχους τεχνικής φύσεως η πιστότητα του προϊόντος προς την εθνική και την κοινοτική κανονιστική ρύθμιση και έχει έτσι εξαντληθεί ο αποδεικτικός σκοπός της κατασχέσεως;

4) Συμβιβάζεται προς την κοινοτική έννομη τάξη, λαμβανομένων υπόψη και της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων και της αρχής της αναλογικότητας, ένα σύστημα κυρώσεων όπως εκείνο που προβλέπεται στο άρθρο 399 του ιταλικού κώδικα περί ταχυδρομείων (προεδρικό διάταγμα 156 της 29ης Μαρτίου 1973);»

Η υπόθεση C-429/00

33 Με διάταξη της 11ης Νοεμβρίου 2000, που εκδόθηκε σε δίκη μεταξύ των ιδίων διαδίκων όπως και στην υπόθεση C-378/00, ο Giudice di pace di Genova υπέβαλε στο Δικαστήριο τέσσερα προδικαστικά ερωτήματα, κατ' ουσίαν πανομοιότυπα με τα υποβληθέντα στο πλαίσιο της προαναφερθείσας υπόθεσης.

34 Από τη δικογραφία που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η δίκη αυτή έχει ως αφορμή μια παρόμοια κατάσχεση εμπορευμάτων με την επίδικη στην υπόθεση C-388/00. Για τον λόγο αυτό, με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 14ης Δεκεμβρίου 2000, οι δύο υποθέσεις ενώθηκαν προκειμένου να συνεκδικασθούν προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και έκδοση κοινής αποφάσεως.

35 Υπό τις συνθήκες αυτές πρέπει να δοθούν οι ίδιες απαντήσεις στις δύο αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως.

Επί του πρώτου ερωτήματος

36 Με το πρώτο ερώτημα, το εθνικό δικαστήριο ρωτά, κατά τα ουσιώδη, αν το κοινοτικό δίκαιο αντίκειται σε κανόνες και/ή πρακτικές της εθνικής διοίκησης που αναθέτουν τις διαδικασίες αξιολογήσεως της πιστότητας ενόψει διαθέσεως στην αγορά και λειτουργίας ραδιοεξοπλισμού στη διακριτική ευχέρεια της διοίκησης και, ελλείψει εθνικής εγκρίσεως, απαγορεύουν στους επιχειρηματίες την εισαγωγή, την εμπορία ή την κατοχή ενόψει πωλήσεως ραδιοσυσκευών χωρίς να υπάρχει η δυνατότητα να αποδεικνύεται κατά τρόπο ισοδύναμο και λιγότερο επαχθή η συμβατότητα των συσκευών αυτών με τους όρους που διέπουν την καλή χρήση των ραδιοσυχνοτήτων τις οποίες επιτρέπει το εθνικό δίκαιο.

37 Δεδομένου ότι τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης συνέβησαν τουλάχιστον εν μέρει πριν τις 7 Απριλίου 2000, ημερομηνία λήξεως της προθεσμίας για τη μεταφορά της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο και δεδομένου ότι η Ιταλική Δημοκρατία δεν είχε τότε μεταφέρει την οδηγία, πρέπει να θεωρηθεί ότι το πρώτο ερώτημα αναφέρεται στο κοινοτικό δίκαιο όπως ίσχυε εκείνη την ημερομηνία, δηλαδή χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το ενδεχόμενο αποτέλεσμα της οδηγίας.

38 Το συμβατό μιας ρύθμισης όπως η επίδικη στην κύρια δίκη πρέπει συνεπώς να εξετασθεί με γνώμονα το άρθρο 28 ΕΚ.

39 Κατά το άρθρο 28 ΕΚ, οι ποσοτικοί περιορισμοί επί των εισαγωγών καθώς και όλα τα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος απαγορεύονται μεταξύ των κρατών μελών. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, θεωρείται ως μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό κάθε εμπορικής φύσεως ρύθμιση των κρατών μελών που είναι ικανή να περεμποδίσει άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά το

ενδοκοινοτικό εμπόριο (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 11ης Ιουλίου 1974, 8/74, Dassonville, Συλλογή τόμος 1974, σ. 411, σκέψη 5 και της 13ης Μαρτίου 2001, C-379/98, PreussenElektra, Συλλογή 2001, σ. I-2099, σκέψη 69).

40 Ωστόσο, κατά το άρθρο 30 ΕΚ, το άρθρο 28 ΕΚ δεν αντιτίθεται στις απαγορεύσεις ή στους περιορισμούς εισαγωγών που δικαιολογούνται από λόγους δημοσίας ασφαλείας, υπό τον όρο ότι οι απαγορεύσεις ή οι περιορισμοί αυτοί δεν αποτελούν ούτε μέσο αυθαιρέτων διακρίσεων ούτε συγκεκαλυμμένο περιορισμό στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών.

41 Σημειωτέον επίσης ότι, κατά επίσης πάγια νομολογία (βλ. μεταξύ άλλων απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 1979, 120/78, Rewe-Zentral, αποκαλούμενη Cassis de Dijon, Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 321, σκέψη 8), ελλείψει κοινής ρυθμίσεως για τα επίδικα προϊόντα, τα εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία εντός της Κοινότητας που προκύπτουν από διαφορές των εθνικών ρυθμίσων πρέπει να γίνονται αποδεκτά στο μέτρο που η εθνική ρύθμιση, αδιακρίτως εφαρμοζόμενη στα εγχώρια και στα εισαγόμενα προϊόντα, μπορεί να δικαιολογηθεί ως αναγκαία για την ικανοποίηση επιτακτικών αναγκών του κοινοτικού δικαίου όπως είναι αυτές που ανάγονται στην προστασία των καταναλωτών και στην εύρυθμη λειτουργία του δημοσίου δικτύου τηλεπικοινωνιών (βλ. απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 1991, C-18/88, GB-Inno-BM, Συλλογή 1988, σ. I-5941, σκέψεις 30 και 31).

42 Μια εθνική ρύθμιση που παρεκκλίνει από το άρθρο 28 ΕΚ, είτε στηρίζεται σε περιπτώσεις που προβλέπει ρητά το άρθρο 30 ΕΚ είτε σε επιτακτικές ανάγκες που αναγνωρίζει η νομολογία, δεν δικαιολογείται παρά μόνο αν είναι αναγκαία για την επίτευξη του επιτρεπομένου στόχου και αν ο στόχος αυτός δεν μπορεί να επιτευχθεί με μέσα λιγότερο περιοριστικά της ελεύθερης κυκλοφορίας στο εσωτερικό της Κοινότητας (βλ. μεταξύ άλλων αποφάσεις της 2ας Μαρτίου 1983, 155/82, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή 1982, σ. 531, σκέψη 12 και GB-Inno-BM, όπ.π., σκέψη 33).

43 Συναφώς το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι αποτελεί μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό κατά την έννοια του άρθρου 28 ΕΚ η ρύθμιση κράτους μέλους που απαγορεύει την εισαγωγή, την εμπορία ή την κατοχή ενόψει πωλήσεως ραδιοεξοπλισμού που δεν φέρει εθνικό σήμα εγκρίσεως όπως η επίδικη στην κύρια δίκη (βλ. απόφαση της 24ης Μαρτίου 1994, C-80/92, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή 1994, σ. I-1019, σκέψη 21).

44 Βεβαίως, η εθνική έγκριση του ραδιοεξοπλισμού μπορεί να δικαιολογηθεί από θεωρήσεις δημοσίας ασφάλειας καθώς και από επιτακτικές ανάγκες αναγόμενες στην εύρυθμη λειτουργία του δημοσίου δικτύου τηλεπικοινωνιών. Ωστόσο δεν αμφισβητείται ότι ο εξοπλισμός όπως αυτός της κύριας δίκης ανταποκρίνεται πράγματι στις εθνικές διατάξεις περί καλής χρήσεως των ραδιοσυχνοτήτων στο κράτος μέλος εισαγωγής.

45 Ωστόσο, από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι η εθνική ρύθμιση δεν επιτρέπει στον επιχειρηματία να αποδείξει το συμβατό του εξοπλισμού αυτού παρά μόνο με μια διαδικασία επικολλήσεως του εθνικού σήματος εγκρίσεως. Όμως, η απαίτηση αυτή είναι προφανές ότι δεν τελεί σε σχέση αναλογίας προς τον επιδιωκόμενο σκοπό λόγω του ότι δεν δίνει τη δυνατότητα στον επιχειρηματία να αποδείξει κατά τρόπο λιγότερο επαχθή ότι ο εξοπλισμός αυτός ανταποκρίνεται στις εθνικές προδιαγραφές και στο μέτρο που είναι περιττή ενόψει των ελέγχων που πραγματοποιήθηκαν ήδη σε άλλο κράτος μέλος.

46 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι μια εθνική ρύθμιση όπως η επίδικη στην κύρια δίκη δεν δικαιολογείται ούτε βάσει του άρθρου 30 ΕΚ ούτε βάσει επιτακτικών απαιτήσεων που αναγνωρίζει η νομολογία.

47 Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα αρμόζει η απάντηση ότι το άρθρο 28 ΕΚ αντίκειται σε κανόνες ή σε πρακτικές της εθνικής διοίκησης που αναθέτουν τις διαδικασίες αξιολογήσεως του συμβατού, ενόψει διαθέσεως στην αγορά και λει-

τουργίας ραδιοεξοπλισμού, στην διακριτική ευχέρεια της Διοίκησης και απαγορεύουν στους επιχειρηματίες, ελλείψει εθνικής έγκρισης, να εισάγουν, να εμπορεύονται ή να κατέχουν ραδιοεξοπλισμό, ενόψει πωλήσεως χωρίς να έχουν τη δυνατότητα να αποδείξουν κατά τρόπο ισοδύναμο και λιγότερο επαχθή ότι οι συσκευές αυτές ανταποκρίνονται στους όρους που διέπουν την καλή χρήση των ραδιοσυχνοτήτων τις οποίες επιτρέπει το εθνικό δίκαιο.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

48 Με το πρώτο σκέλος του δευτέρου ερωτήματος, το εθνικό δικαστήριο ρωτά αν η οδηγία παρέχει δικαιώματα στους πολίτες τα οποία αυτοί μπορούν να επικαλεσθούν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, καίτοι δεν είχε μεταφερθεί νομοτύπως στο εσωτερικό δίκαιο όταν παρήλθε η σχετική προθεσμία.

49 Κατά πάγια νομολογία, σε όλες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι διατάξεις μιας οδηγίας εμφανίζονται, από πλευράς περιεχομένου, ανεπιφύλακτες και επαρκώς σαφείς μπορούν να προβληθούν, αν δεν έχουν ληφθεί εμπροθέσμως εκτελεστικά μέτρα, κατά κάθε εθνικής διάταξης που δεν συμβιβάζεται με την οδηγία (βλ. αποφάσεις της 19ης Ιανουαρίου 1982, 8/81, Becker, Συλλογή 1982, σ. 53, σκέψη 25, και της 26ης Σεπτεμβρίου 2000, C-134/99, IGI, Συλλογή 2000, σ. I-7717, σκέψη 36).

50 Πρέπει συνεπώς να εξεταστεί αν ορισμένες διατάξεις της οδηγίας είναι ανεπιφύλακτες και αρκούντως σαφείς, όπως επιβάλλει η παρατεθείσα στην προηγουμένη σκέψη νομολογία (βλ. απόφαση Becker, όπ.π., σκέψη 29).

51 Συναφώς, ιδιαίτερη σημασία για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης παρουσιάζουν τα άρθρα 6, παράγραφος 1, 7, παράγραφος 1, και 8, παράγραφος 1, της οδηγίας. Τα άρθρα 6, παράγραφος 1, και 7, παράγραφος 1, αφορούν αντιστοίχως τη διάθεση στην αγορά και τη θέση σε λειτουργία των συσκευών, γενικώς. Το άρθρο 8, παράγραφος 1, αφορά τη διάθεση στην αγορά και τη θέση σε λειτουργία ειδικότερα των συσκευών που φέρουν το σήμα CE που προβλέπει η οδηγία. Λαμβανομένης υπόψη της διατύπωσης και της οικονομίας της οδηγίας, δεν προκύπτει ότι οι διατάξεις αυτές αλληλοαποκλείονται. Δεδομένου ότι οι επίδικες στην κύρια δίκη συσκευές φέρουν τη σήμανση CE, όπως επισημαίνει η διάταξη περί παραπομπής, η διαφορά μπορεί να εμπίπτει τόσο στο άρθρο 8, παράγραφος 1, όσο και στα άρθρα 6, παράγραφος 1, και 7, παράγραφος 1, της οδηγίας.

52 Με την πρώτη φράση, το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να φροντίζουν ώστε οι συσκευές να διατίθενται στην αγορά μόνον αν συμμορφούνται προς τις ενδεδειγμένες βασικές απαιτήσεις του άρθρου 3 καθώς και στις άλλες σχετικές διατάξεις της οδηγίας. Με τη δεύτερη φράση, η διάταξη αυτή προβλέπει ότι οι συσκευές αυτές δεν υπόκεινται σε περατέρω εθνική ρύθμιση όσον αφορά τη διάθεση στην αγορά.

53 Η απαγόρευση αυτή που προβλέπει το άρθρο 6, παράγραφος 1, δεύτερη φράση της οδηγίας είναι σαφής και συγκεκριμένη. Όσον αφορά το στοιχείο του ανεπιφύλακτου, είναι αλήθεια ότι στην περίπτωση ραδιοεξοπλισμού που χρησιμοποιεί μη εναρμονισμένες συχνότητες, το άρθρο 6, παράγραφος 4, της οδηγίας επιβάλλει στον υπεύθυνο για τη διάθεσή τους στην αγορά την υποχρέωση να ενημερώνει την εθνική αρχή που είναι αρμόδια για τη διαχείριση των συχνοτήτων για την πρόθεσή του να διαθέσει τον εξοπλισμό αυτό στην οικεία εγχώρια αγορά. Ο διαδικαστικός αυτός κανόνας σκοπόν έχει να συνοδεύσει την εφαρμογή των μηχανισμών της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο, πλην όμως ουδόλως παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να εξαρτήσουν από προϋποθέσεις ή να περιορίσουν την απαγόρευση που προβλέπει η δεύτερη περίοδος του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας.

54 Συνεπώς η απαγόρευση του άρθρου 6, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας είναι ανεπιφύλακτη και αρκούντως σαφής και, για τον λόγο αυτό, μπορεί να προβληθεί από τους ιδιώτες ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

55 Το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να επιτρέπουν τη θέση σε λειτουργία των συσκευών που ανταποκρίνονται στις σχετικές βασικές απαιτήσεις του άρθρου 3 και στις άλλες σχετικές διατάξεις της οδηγίας. Η διάταξη αυτή προϋποθέτει σαφώς τη δυνατότητα του ενδιαφερομένου να αποδείξει ότι οι συγκεκριμένες συσκευές ανταποκρίνονται στις σχετικές διατάξεις της οδηγίας, πράγμα που συνεπάγεται την εξίσου σαφή υποχρέωση των αρμοδίων εθνικών αρχών να εξετάζουν τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίζει προς τούτο ο ενδιαφερόμενος.

56 Το άρθρο 7, παράγραφος 2, της οδηγίας προβλέπει «παρά την παράγραφο 1» ότι τα κράτη μέλη μπορούν να περιορίσουν τη θέση σε λειτουργία ραδιοεξοπλισμού για ορισμένους λόγους που παρατίθενται περιοριστικά, δηλαδή για λόγους που αφορούν την αποτελεσματική και κατάλληλη χρήση του φάσματος ραδιοσυχνοτήτων, την ανάγκη αποφυγής επιβλαβών παρεμβολών ή τη δημόσια υγεία. Η παρέκκλιση αυτή προϋποθέτει ότι το οικείο κράτος μέλος εξετάζει τα συντρέχοντα πραγματικά περιστατικά και δεν το απαλλάσσει από την υποχρέωση, που προβλέπει η παράγραφος 1 της διάταξης αυτής, να εξετάζει κάθε αποδεικτικό στοιχείο σχετικό με τη συμμόρφωση των συγκεκριμένων συσκευών. Συνεπώς δεν καλύπτει την εθνική ρύθμιση που επιβάλλει την επικόλληση κάποιου εθνικού σήματος εγκρίσεως χωρίς να προβλέπει τη δυνατότητα ελέγχου της συμμόρφωσης των συσκευών προς τις ουσιαστικές διατάξεις που διέπουν τη χρήση τους.

57 Συνεπώς το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας είναι ανεπιφύλακτο και αρκούντως σαφές και για τον λόγο αυτό μπορεί να προβληθεί από τους ιδιώτες ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων αν η οδηγία δεν έχει μεταφερθεί εμπροθέσμως στο εσωτερικό δίκαιο.

58 Εξάλλου το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας υποχρεώνει τα κράτη μέλη να μην απαγορεύουν, να μην περιορίζουν ή να παρεμποδίζουν την διάθεση στην αγορά και τη θέση σε λειτουργία συσκευών που φέρουν το προβλεπόμενο από την οδηγία σήμα CE. Το σήμα αυτό δημιουργεί τεκμήριο ότι οι συγκεκριμένες συσκευές ανταποκρίνονται σε όλες τις διατάξεις της οδηγίας. Η διάταξη αυτή προβλέπει δηλαδή υπο-

χρέωση σαφή και συγκεκριμένη εις βάρος των κρατών μελών να επιτρέπουν τη διάθεση στην αγορά και τη θέση σε λειτουργία στο έδαφός τους των συσκευών που φέρουν αυτό το σήμα.

59 Βεβαίως η υποχρέωση αυτή προβλέπεται «με την επιφύλαξη του άρθρου 6, παράγραφος 4, του άρθρου 7, παράγραφος 2, και του άρθρου 9, παράγραφος 5», της οδηγίας. Υπό τις συνθήκες αυτές, ερωτάται αν η επιφύλαξη αυτή έχει ως αποτέλεσμα ότι θέτει υπό αίρεση την υποχρέωση που προβλέπει το πρώτο μέρος της παραγράφου 1 του άρθρου 8 της οδηγίας.

60 Καταρχάς, όπως προκύπτει από τη σκέψη 53 της παρούσας απόφασης, το άρθρο 6, παράγραφος 4, της οδηγίας αποτελεί διαδικαστικό κανόνα που συνοδεύει την εφαρμογή της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο. Αν η οδηγία δεν έχει μεταφερθεί εμπροθέσμως στο εσωτερικό δίκαιο, η διάταξη αυτή δεν μπορεί να επιτρέψει στα κράτη μέλη να παρεκκλίνουν από το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας των συσκευών που φέρουν την προβλεπόμενη στο άρθρο 8, παράγραφος 1, σήμανση CE.

61 Εν συνεχεία, όπως προκύπτει από τη σκέψη 56 της παρούσας απόφασης, το άρθρο 7, παράγραφος 2, της οδηγίας επιτρέπει στα κράτη μέλη να παρεκκλίνουν από την ελευθερία θέσεως ραδιοεξοπλισμού σε λειτουργία για ορισμένους λόγους που παρατίθενται περιοριστικά και στους οποίους δεν περιλαμβάνεται η απαίτηση εθνικού σήματος εγκρίσεως χωρίς ουσιαστικό έλεγχο του συμβατού των οικείων συσκευών.

62 Τέλος, το άρθρο 9, παράγραφος 5, της οδηγίας επιτρέπει στα κράτη μέλη να απαγορεύουν ή να περιορίζουν τη διάθεση στην αγορά ραδιοεξοπλισμού που μπορεί να προκαλέσει επιβλαβείς παρεμβολές. Η διάταξη αυτή, όπως και το άρθρο 7, παράγραφος 2, της οδηγίας, αναφέρεται σε περίπτωση που δεν αντιστοιχεί με την περίπτωση της κύριας διαφοράς, στην οποία ουδόλως προβάλλεται ότι οι οικείες συσκευές είναι δυνατόν να προκαλέσουν επιβλαβείς παρεμβολές αλλά αντιθέτως δεν αμφισβητείται ότι οι συσκευές αυτές ανταποκρίνονται στις εθνικές διατάξεις που

διέπουν την καλή χρήση των ραδιοσυχνοτήτων. Υπό τις συνθήκες αυτές, το άρθρο 9, παράγραφος 5, δεν παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να απαγορεύσουν ή να περιορίσουν την ελεύθερη κυκλοφορία των συσκευών που προβλέπει το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας.

63 Κατά συνέπεια, η επιφύλαξη σχετικά με τα άρθρα 6, παράγραφος 4, 7, παράγραφος 2, και 9, παράγραφος 5, της οδηγίας δεν έχει ως αποτέλεσμα ότι θέτει υπό αίρεση το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας των συσκευών που προβλέπει το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας. Η διάταξη αυτή δηλαδή είναι ανεπιφύλακτη και αρκούντως σαφής και για τον λόγο αυτό μπορεί να προβληθεί από τους ιδιώτες ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων στην περίπτωση που η οδηγία δεν έχει μεταφερθεί εμπροθέσμως στο εσωτερικό δίκαιο.

64 Με το δεύτερο σκέλος του δευτέρου ερωτήματος το εθνικό δικαστήριο ρωτά αν το άρθρο 7, παράγραφος 2, της οδηγίας επιτρέπει τη διατήρηση διατάξεων και/ή πρακτικής του εσωτερικού δικαίου που, μετά τις 8 Απριλίου 2000, απαγορεύουν την εμπορία και/ή τη θέση σε λειτουργία ραδιοεξοπλισμού που δεν φέρει εθνικό σήμα εγκρίσεως, καίτοι έχει αποδειχθεί ή μπορεί εύκολα να εξακριβωθεί ότι το φάσμα ραδιοσυχνοτήτων που επιτρέπει το εθνικό δίκαιο χρησιμοποιήθηκε ορθά και αποτελεσματικά.

65 Για τους λόγους που παρατίθενται στις σκέψεις 56 και 61 της παρούσας απόφασης η απάντηση στο ερώτημα αυτό πρέπει να είναι αρνητική.

66 Κατά συνέπεια, στο δεύτερο ερώτημα αρμόζει η απάντηση ότι οι διατάξεις των άρθρων 6, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, 7, παράγραφος 1, και 8, παράγραφος 1, της οδηγίας παρέχουν στους ιδιώτες δικαιώματα τα οποία οι τελευταίοι μπορούν να επικαλεσθούν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων καίτοι η ίδια η οδηγία δεν είχε νομοτύπως μεταφερθεί στο εσωτερικό δίκαιο κατά την παρέλευση της σχετικής προθεσμίας και ότι το άρθρο 7, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας δεν

επιτρέπει τη διατήρηση διατάξεων ή πρακτικής του εθνικού δικαίου που, μετά τις 8 Απριλίου 2000, απαγορεύουν την εμπορία ή τη θέση σε λειτουργία ραδιοεξοπλισμού που δεν φέρει εθνικό σήμα εγκρίσεως, εφόσον αποδεικνύεται ή εύκολα μπορεί να εξακριβωθεί ότι το φάσμα ραδιοσυχνοτήτων που επιτρέπει το εθνικό δίκαιο χρησιμοποιήθηκε ορθά και αποτελεσματικά.

Επί του τρίτου ερωτήματος

67 Με το τρίτο ερώτημα, το εθνικό δικαστήριο διερωτάται ως προς την ερμηνεία του «μέτρου» κατά την έννοια του άρθρου 1 της απόφασης 3052/95. Ρωτά ειδικότερα αν στην έννοια αυτή εμπίπτει η διατήρηση της διοικητικής κατάσχεσης ενός συγκεκριμένου μοντέλου ή τύπου προϊόντος που νομίμως διατίθεται στο εμπόριο σε κάποιο κράτος μέλος, αφού προηγουμένως οι αρμόδιες για τους τεχνικούς ελέγχους εθνικές αρχές έχουν ελέγξει τη συμμόρφωση του προϊόντος με την εθνική νομοθεσία και κατ' αυτόν τον τρόπο έχει εξαντληθεί η πρακτική αποτελεσματικότητα της κατάσχεσης ενόψει έρευνας.

68 Το άρθρο 1 της απόφασης 3052/95 αφορά τα μέτρα με τα οποία ένα κράτος μέλος παρεμποδίζει την ελεύθερη κυκλοφορία προϊόντων που έχουν νομίμως κατασκευαστεί ή διατεθεί στο εμπόριο σε άλλο κράτος μέλος. Κατά το άρθρο 2, τελευταία περίπτωση, της απόφασης αυτής ο όρος μέτρο ορίζεται ως «κάθε μέτρο εκτός των δικαστικών αποφάσεων». Η έννοια αυτή περιλαμβάνει δηλαδή κάθε μέτρο που λαμβάνει ένα κράτος μέλος, με εξαίρεση τις δικαστικές αποφάσεις, το οποίο έχει ως αποτέλεσμα να περιορίζει την ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων που νομίμως παρασκευάζονται και διατίθενται στο εμπόριο σε άλλο κράτος μέλος, ανεξαρτήτως της μορφής τους ή της αρχής από την οποία προέρχεται.

69 Κατά το άρθρο 1 της απόφασης 3052/95 ένα τέτοιο μέτρο πρέπει να κοινοποιείται στην Επιτροπή εφόσον έχει ως άμεσο ή έμμεσο αποτέλεσμα κάποια γενική απαγόρευση, την άρνηση χορηγήσεως άδειας διάθεσης στην αγορά ή την απόσυρση από

την αγορά. Μια διάταξη εσωτερικού δικαίου όπως το άρθρο 398 του κώδικα περί ταχυδρομείων, εφόσον απαγορεύει την εισαγωγή ή την εμπορία προϊόντων που δεν φέρουν εθνικό σήμα εγκρίσεως, εμπίπτει σ' αυτή την υποχρέωση κοινοποιήσεως.

70 Όσον αφορά την κατάσχεση που πραγματοποιήθηκε βάσει τέτοιας διάταξης, πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 3, παράγραφος 2, της απόφασης 3052/95 προβλέπει, στην τέταρτη περίπτωση, ότι το άρθρο 1 της απόφασης αυτής δεν εφαρμόζεται στα μέτρα που, όπως τα συντηρητικά και τα αποδεικτικά, αποσκοπούν μόνο στο να καταστήσουν δυνατή την εφαρμογή του κυρίου μέτρου που προβλέπει το άρθρο 1.

71 Συνεπώς η κατάσχεση, η διάρκεια της οποίας περιορίζεται στην περίοδο που είναι αναγκαία για τον έλεγχο της πιστότητας του οικείου εμπορεύματος, ως συντηρητικό ή αποδεικτικό μέτρο, απαλλάσσεται της εφαρμογής του άρθρου 1. Αντιθέτως όταν η κατάσχεση παρατείνεται πέραν της διάρκειας αυτής, όπως συμβαίνει στην κύρια δίκη, δεν εμπίπτει στην εξαίρεση του άρθρου 3, παράγραφος 2, τέταρτη περίπτωση, της οδηγίας 3052/95 και πρέπει να κοινοποιείται στην Επιτροπή, κατ' εφαρμογή του άρθρου 1 της απόφασης αυτής.

72 Αν η κατάσχεση αυτή ακολουθείται από άλλα μέτρα του ιδίου τύπου, όπως μια απόφαση περί οριστικής δήμευσης, δεν είναι υποχρεωτική η κοινοποίηση των μέτρων αυτών στην Επιτροπή. Πράγματι, κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της απόφασης 3052/95, όταν ένας ορισμένος τύπος προϊόντος αποτελεί αντικείμενο πολλών μέτρων που λαμβάνονται με τις ίδιες ουσιαστικές και δικονομικές προϋποθέσεις, στην υποχρέωση κοινοποιήσεως εμπίπτει μόνον το πρώτο από τα μέτρα αυτά.

73 Κατά συνέπεια, στο τρίτο ερώτημα αρμόζει η απάντηση ότι ο όρος «μέτρο» κατά την έννοια του άρθρου 1 της απόφασης 3052/95 περιλαμβάνει όλα τα λαμβανόμενα από ένα κράτος μέλος μέτρα, εκτός των δικαστικών αποφάσεων, που έχουν ως αποτέλεσμα να περιορίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων που νομίμως

κατασκευάζονται και διατίθενται στο εμπόριο σε άλλο κράτος μέλος. Η διατήρηση διοικητικής κατάσχεσης ορισμένου μοντέλου ή ορισμένου τύπου προϊόντος που νομίμως διατίθεται στο εμπόριο σε άλλο κράτος μέλος, αφού προηγουμένως οι εθνικές αρχές οι αρμόδιες για τους τεχνικούς ελέγχους έχουν ελέγξει τη συμμόρφωση του προϊόντος με την εθνική και κοινοτική ρύθμιση, εμπίπτει στην έννοια του «μέτρου» το οποίο πρέπει να κοινοποιηθεί στην Επιτροπή, κατά την έννοια της διάταξης αυτής.

Επί του τετάρτου ερωτήματος

74 Με το τέταρτο ερώτημα, το εθνικό δικαστήριο ρωτά κατά τα ουσιώδη αν το κοινοτικό δίκαιο και ειδικότερα οι αρχές της απαγορεύσεως των διακρίσεων και της αναλογικότητας αντίκειται σ' ένα σύστημα κυρώσεων όπως αυτό που θεσπίζει το άρθρο 399 του κώδικα περί ταχυδρομείων.

75 Το άρθρο 399 του κώδικα περί ταχυδρομείων προβλέπει, για την περίπτωση παραβάσεως των διατάξεων του άρθρου 398 του ίδιου κώδικα, την επιβολή προστίμου και τη δήμευση του εξοπλισμού που δεν ανταποκρίνεται στο πιστοποιητικό εγκρίσεως το οποίο καθιερώνει η τελευταία αυτή διάταξη.

76 Υπενθυμίζεται ότι η παρούσα υπόθεση αφορά περίπτωση όπου η ισχύουσα εθνική ρύθμιση επιβάλλει την επικόλληση ενός εθνικού σήματος εγκρίσεως ενώ δεν είναι δυνατόν να αποδειχθεί με άλλες μεθόδους το συμβατό των προϊόντων.

77 Όπως διαπιστώθηκε ήδη στο πλαίσιο της απάντησης στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα, η ρύθμιση αυτή αντιβαίνει στο άρθρο 28 ΕΚ όσον αφορά την περίοδο πριν την παρέλευση της προθεσμίας για τη μεταφορά της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο και, μετά την ημερομηνία αυτή και δεδομένου ότι η οδηγία δεν μεταφέρθηκε στο εσωτερικό δίκαιο, είναι ασυμβίβαστη με πλείονες διατάξεις της οδηγίας που έχουν άμεσο αποτέλεσμα.

78 Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η κύρωση, ποινική ή άλλη, ενός εθνικού περιοριστικού μέτρου που κρίθηκε αντίθετο προς το κοινοτικό δίκαιο είναι εξίσου ασυμβίβαστη με το κοινοτικό δίκαιο όπως και ο ίδιος ο περιορισμός (βλ. αποφάσεις της 28ης Μαρτίου 1979, 179/78, Rivoira κ.λπ., Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 651, σκέψη 14, και της 16ης Δεκεμβρίου 1981, 269/80, Tymen, Συλλογή 1981, σ. 3079, σκέψεις 16 και 17).

79 Για τον λόγο αυτό, ένα σύστημα κυρώσεων διά του οποίου επιδιώκεται η εκτέλεση μιας εθνικής ρύθμισης ασυμβίβαστης προς τις κοινοτικές διατάξεις πρέπει να κριθεί αντίθετο προς το κοινοτικό δίκαιο και είναι περιττό να εξεταστεί αν συμβιβάζεται προς τις αρχές της απαγορεύσεως των διακρίσεων της αναλογικότητας.

80 Κατά συνέπεια, στο τέταρτο ερώτημα αρμόζει η απάντηση ότι, όταν μια εθνική ρύθμιση κρίθηκε αντίθετη προς το κοινοτικό δίκαιο, η επιβολή προστίμων ή άλλων μέτρων εξαναγκασμού λόγω παραβάσεώς της είναι επίσης ασυμβίβαστη προς το κοινοτικό δίκαιο.

Επί των δικαστικών εξόδων

81 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει, ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε ο Giudice di pace di Genova, με διατάξεις της 16ης Οκτωβρίου και της 11ης Νοεμβρίου 2000, αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 28 ΕΚ αντίκειται σε κανόνες ή σε πρακτικές της εθνικής διοίκησης που αναθέτουν τις διαδικασίες αξιολογήσεως του συμβατού, ενόψει διαθέσεως στην αγορά και λειτουργίας ραδιοεξοπλισμού, στη διακριτική ευχέρεια της Διοίκησης και απαγορεύουν στους επιχειρηματίες, ελλείψει εθνικής έγκρισης, να εισάγουν, να εμπορεύονται ή να κατέχουν ραδιοεξοπλισμό, ενόψει πωλήσεως, χωρίς να έχουν τη δυνατότητα να αποδείξουν κατά τρόπο ισοδύναμο και λιγότερο επαχθή ότι οι συσκευές αυτές ανταποκρίνονται στους όρους που διέπουν την καλή χρήση των ραδιοσυχνοτήτων τις οποίες επιτρέπει το εθνικό δίκαιο.**

2) **Οι διατάξεις των άρθρων 6, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, 7, παράγραφος 1, και 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 1999/5/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 1999, σχετικά με το ραδιοεξοπλισμό και τον τηλεπικοινωνιακό τερματικό εξοπλισμό και την αμοιβαία αναγνώριση της πιστότητας των εξοπλισμών αυτών παρέχουν στους ιδιώτες δικαιώματα τα οποία οι τελευταίοι μπορούν να επικαλεσθούν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων καίτοι η ίδια η οδηγία δεν είχε νομοτύπως μεταφερθεί στο εσωτερικό δίκαιο κατά την παρέλευση της σχετικής προθεσμίας. Το άρθρο 7, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας δεν επιτρέπει τη διατήρηση διατάξεων ή πρακτικής του εθνικού δικαίου που, μετά τις 8 Απριλίου 2000,**

απαγορεύουν την εμπορία ή τη θέση σε λειτουργία ραδιοεξοπλισμού που δεν φέρει εθνικό σήμα εγκρίσεως, εφόσον αποδεικνύεται ή εύκολα μπορεί να εξακριβωθεί ότι το φάσμα ραδιοσυχνοτήτων που επιτρέπει το εθνικό δίκαιο χρησιμοποιήθηκε ορθά και αποτελεσματικά.

3) Ο όρος «μέτρο» κατά την έννοια του άρθρου 1 της απόφασης 3052/95/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 1995, περί διαδικασίας αμοιβαίας πληροφόρησης σχετικά με τα εθνικά μέτρα παρέκκλισης από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων εντός της Κοινότητας, περιλαμβάνει όλα τα λαμβανόμενα από ένα κράτος μέλος μέτρα, εκτός των δικαστικών αποφάσεων, που έχουν ως αποτέλεσμα να περιορίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων που νομίμως κατασκευάζονται και διατίθενται στο εμπόριο σε άλλο κράτος μέλος. Η διατήρηση διοικητικής κατάσχεσης ορισμένου μοντέλου ή ορισμένου τύπου προϊόντος που νομίμως διατίθεται στο εμπόριο σε άλλο κράτος μέλος, αφού προηγουμένως οι εθνικές αρχές οι αρμόδιες για τους τεχνικούς ελέγχους έχουν ελέγξει τη συμμόρφωση του προϊόντος με την εθνική και κοινοτική ρύθμιση, εμπίπτει στην έννοια του «μέτρου» το οποίο πρέπει να κοινοποιηθεί στην Επιτροπή, κατά την έννοια της διάταξης αυτής.

4) Όταν μια εθνική ρύθμιση κρίθηκε αντίθετη προς το κοινοτικό δίκαιο, η επιβολή προστίμων ή άλλων μέτρων εξαναγκασμού λόγω παραβάσεώς της είναι επίσης ασυμβίβαστη προς το κοινοτικό δίκαιο.

Macken Colneric Puissochet

Σκουρής Cunha Rodrigues

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 20 Ιουνίου 2002.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Η Πρόεδρος του έκτου τμήματος

F. Macken